

MATERIAŁY DO AWIFAUNY ŚLĄSKA

CONTRIBUTION TO SILESIA AVIFAUNA

PLISZKA CYTRYNOWA *MOTACILLA CITREOLA* NOWY GATUNEK LĘGOWY W AWIFAUNIE ŚLĄSKA

W roku 1997 stwierdziłem gniazdowanie jednej pary pliszki cytrynowej na terenie Zbiornika Turawskiego w pobliżu miejscowości Jedlice (gm. Ozimek, woj. opolskie). Pierwszej obserwacji dokonałem 16 V, kiedy to na podmokłej łące okresowo zalewanej wodami zbiornika obserwowałem 2 dorosłe samce i jedną samicę. Podczas kolejnej kontroli 31 V ptaki wyraźnie niepokoiły się, ale gniazdo udało się znaleźć dopiero podczas następnej kontroli 2 VI. Było ono ukryte pod kępą trawy w suchym miejscu, w odległości około 10 m od rozlewisk Małej Panwi. Bezpośrednie sąsiedztwo gniazda porośnięte było bardzo rzadką roślinnością. Gniazdo było zbudowane z traw, w środku żdzibła były delikatniejsze, wyściółkę stanowiła niewielka ilość białawego puchu i duża ilość włosia. W gnieździe było 5 ślepych i gołych piskląt z niewielką ilością jasnobrązowego puchu na głowie i tułowiu. Wnętrze dzioba było intensywnie pomarańczowe, a zajądy żółte. Podczas kontroli 12 VI, pisklęta wyskakiwały z gniazda, a także potrafiły podlatywać. 16 VI gniazdo było puste, ze śladami pomyślnego wylotu. W pobliżu nie stwierdziłem już ani ptaków dorosłych, ani młodych.

Ptaki w szacie juvenilnej były nieco inaczej ubarwione niż to przedstawiono w artykule Brewki i in. (1988). Różnice te dotyczyły przede wszystkim barwy wierzchu ciała, obecności wyraźnego wąsa i dużego czarnego śliniaczka. Wierzch głowy, kark i grzbiet były ciemnobrązowe z nielicznymi szarymi piórkami. Nad okiem była szeroka biała brew, łącząca się z białym obwiedzeniem czarniawych policzków i pokryw usznych. Środek pokryw usznych i policzka był wyraźnie jaśniejszy od zewnętrznych krawędzi. Nad okiem i brwią występowała szeroka czarniawa smuga, wyraźnie kontrastująca z brązowym wierzchem głowy. Na skrzydle dwa szerokie, czystobiałe paski utworzone przez białe końce dużych i średnich pokryw. Lotki pierwszorzędowe czarniawe z wąskimi, delikatnymi i białawymi obrzeżeniami. Lotki trzeciorzędowe były również czarniawe, lecz

z szerokimi białymi obwódkami. Wszystkie młode ptaki miały na piersi szerokie czarne śliniaczki, a nieznaczne różnice w ich szerokości były widoczne tylko u ptaków trzymanyh w ręku. Dolna część piersi, brzuch i podogonie białawe, ogon czarniawy z białawymi zewnętrznymi sterówkami.

Samiec śpiewał krótką trójsylabową zwrotkę, która bardzo różniła się od śpiewu samca pliszki żółtej *M. flava*. Brzmiała ona jak opadające w tonie „cyr fry fi”. Głos wabiący brzmiał jak ostre „tzyrr” i nie był to głos podobny do żadnych znanych mi głosów pliszek, bardziej przypominający głos wabiący świergotka drzewnego *Anthus trivialis*.

Jest to pierwszy przypadek gniazdowania pliszki cytrynowej na Śląsku (Dyrz i in. 1991). W Polsce gatunek ten gnieździ się od niedawna i pierwsze stwierdzenia lęgów pochodzą z roku 1994 (Meissner i Skakuj 1997). Gniazdowanie tej pliszki notowano najczęściej nad Zatoką Gdańską w okolicach Rewy (do 8 par), nad Zalewem Wiślanym k. Nowakowa (do 3 par) oraz nad Zb. Siemianówka (Meissner i Skakuj 1997; Komisja Faunistyczna 1997). W roku 1997 lęgi tej pliszki stwierdzono na 7-8 stanowiskach, łączną liczebność oceniono na około 16 par (Komisja Faunistyczna, w druku)

LITERATURA

- Brewka B., Meissner W., Sikora A., Skakuj M. 1988. Kolejne stwierdzenie pliszki cytrynowej *Motacilla citreola* i cechy identyfikacyjne tego gatunku. Not. Orn. 29: 212-219.
- Dyrz A., Grabiński W., Stawarczyk T., Witkowski J. 1991. Ptaki Śląska – monografia faunistyczna. Wrocław
- Komisja Faunistyczna 1997. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1996. Not. Orn. 38: 291-312.
- Komisja Faunistyczna, w druku. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1997. Not. Orn. 38
- Meissner W., Skakuj M. 1997. Pierwsze lęgi pliszki cytrynowej *Motacilla citreola* w Polsce oraz zmiany zasięgu areалу lęgowego tego gatunku w Europie. Not. Orn. 38: 51-60

The Citrine Wagtail *Motacilla citreola* new breeding species in avifauna of Silesia

On 2nd June 1997 the nest with 5 nestlings of the Citrine Wagtail was found on the Turawski Reservoir. The brood was succesful. This is the first breeding record of the Citrine Wagtail in Silesia. The record was accepted by the Avifaunistic Commission.

Adam Wojciechowski